
Taula rodona,*
per Pere Calders

En un ateneu de barri, el responsable de les activitats culturals ha organitzat un col·loqui, convidant a diversos intel·lectuals i gent destacada en distintes especialitats. El tema que es posarà a debat és «El crac imminent de la civilització occidental».

La situació deriva del fet que en el mateix edifici i a la mateixa hora se celebren altres activitats, com ara assaigs de l'esbart dansaire, secció d'escacs, campionat de dòmino, una assemblea de jubilats, etc.

El joc escènic s'estableix a base de les interferències entre grups: hi ha poc espai i tots es creuen amb el dret preferent per a disposar-ne. Tothom està convençut que la seva activitat és la més important.

L'escena representa una petita sala d'ateneu o de casino.

Hi ha pocs mobles: uns arxivadors, algun armari, prestatgeries...

Al centre, en començar l'acte, no hi ha res. La peça té tres portes, una al fons i una a cada costat, a dreta i a esquerra.

Personatges:

SOLDEVILA (*Responsable de Cultura*)
Escriptora

* *Nota de la Redacció:* Aquest text de Calders, que ens limitem a transcriure, és una obra de teatre inacabada, escrita probablement en els anys setanta. Agraïm a la família, que fins ara l'ha conservada, el permís per a publicar-la.

METGE
NOIA PINTORA
CAPELLÀ JOVE
POETA
ECONOMISTA JOVE

*I personatges secundaris d'entrades i sortides breus.
Això depèn, en gran mesura, de les possibilitats del grup
que hagi d'efectuar la representació.*

PRIMERA PART

Escena I

Entren dos empleats del casino, que porten una taula llarga amb penes i treballs.

EMPLEAT 1: Ja estic tip de carretejar aquesta taula d'una sala a l'altra. O l'haurien de collar a terra o bé comprar una taula per a cada secció. Al capdavall se'ls gasten amb altres bestieses...

Deixen la taula al mig de l'escenari.

EMPLEAT 2: Quants seran, avui?

EMPLEAT 1: No ho sé ben bé, sis o set. O potser més. O potser menys, perquè sempre en falla algun.

Espolsen, escombren una mica, posen unes quantes cadires al voltant de la taula. Tot ho fan a corre-cuita i botzinant.

EMPLEAT 1: No t'hi amoïnis gaire, perquè ni s'ho miraran. A més, a les onze hem de tornar la taula a dalt

EMPLEAT 2: Una altra vegada?

EMPLEAT 1: Sí. Hi ha reunió urgent de junta, per allò d'aquell banc que vol comprar l'edifici. Diuen que ha posat en marxa una maniobra encaminada a embargar-nos.

Entra l'ESCRITORA, amb un posat distant, de superior indiferència.

ESCRITORA: Hola. Encara no hi ha ningú?

EMPLEAT 1: No. La reunió és a les vuit...

ESCRITORA: Però si ja són dos quarts de nou!

EMPLEAT 1: Ja se sap que es prenen sempre una hora de coll. Que no li ha passat mai, a vostè?

L'ESCRITORA no respon. Dóna una ullada a la sala, més aviat desaprovadora, i fa unes quantes passes al voltant de la taula, com si busqués alguna cosa.

ESCRITORA: Que no hi ha cendrers, en aquesta casa?

EMPLEAT 2: *(Amb reticència.)* Ai sí, dispensi! Avui celebrem la final del campionat de dòmino i els tenim tots a la planta baixa. Ara li aniré a mirar si en trobo algun...

Se'n va.

En aquest moment entra el CAPELLÀ, amb aire d'anar una mica desorientat. Va vestit amb un jersei de coll alt, caçadora i pantalons vaquers.

CAPELLÀ: *(Adreçant-se a l'ESCRITORA.)* Suposo que és aquí, oi?

ESCRITORA: Si et refereixes a la taula rodona sobre la crisi de la civilització occidental és aquí, encara que no ho sembli. Perquè si no s'anima, us haureu d'espavilar sense la meva presència, perquè d'aquí a no res se'm farà tard. Ah, perdona que et tutegi, però com que acabarem tutejant-nos tots, val més començar de seguida...

L'ESCRITORA es mira el CAPELLÀ de cap a peus, i afegeix:

ESCRITORA: Tu deus ser el capellà que han convocat per al col·loqui, oi?

CAPELLÀ: Sí, senyora. Ai, vull dir sí, tu.

ESCRITORA: Us ho noto de seguida, i això que encara em recordo de quan portàveu coroneta. Ep! Jo era molt petita, però a casa venia sovint mossèn Pau, que era molt amic del pare.

CAPELLÀ: *(Lleugerament torbat.)* Sí, mira, doncs ja ho veus. I tu ets la novel·lista que va guanyar el premi «Cel i Terra» de l'any passat. Vaig veure la teva fotografia als diaris. El llibre em va agradar molt.

ESCRITORA: Agrada molt a tothom. Ara me l'han demanat per a fer-ne una pel·lícula...

Entra l'EMPLEAT 2, carregat amb una quantitat de cendrers, i els reparteix damunt la taula,

EMPLEAT 2: Aquí els teniu. Quan vessin ja m'avisareu...

En el moment d'anar-se'n, l'EMPLEAT 2 es creua, gairebé topa, amb l'ECOLOGISTA, el METGE i la NOIA PINTORA, que entren plegats.

METGE: Em pensava que seríem els primers!

ESCRITORA: Que heu vingut formant pinya? Que heu format una minoria prèvia?

METGE: No. Hem coincidit a l'entrada i hem pujat l'escala junts.

Se saluden, fan les presentacions i s'estrenyen les mans.

NOIA PINTORA: Ja hi som tots?

ECOLOGISTA: A la carta que em van enviar érem vuit...

ESCRITORA: Sí... De moment, trobo a faltar el nostre poeta.

Entra un vocal de la junta, adelerat, amb presses, com si anés a la seva.

VOCAL JUNTA: Ja heu acabat? Ja esteu llestos de la taula?

ESCRITORA: Encara hem de començar, jove. Que no hi ha en Joan?

VOCAL JUNTA: Quin Joan?

ESCRITORA: En Soldevila. Ell signava la carta convocant-nos per a avui, i ha de fer de moderador.

VOCAL JUNTA: Ah, en Soldevila! Aquest vespre disposa de les coses com si l'ateneu fos d'ell. És a baix, amb una comissió de jubilats del barri.

ESCRITORA: Doncs avisa'l que som aquí. I que s'espavili, perquè jo tinc altra feina.

CAPELLÀ: *(Pausadament.)* Tots en tenim...

VOCAL JUNTA: Jo també! I necessito la taula.

ESCRITORA: Doncs que et vingui a ajudar en Soldevila, perquè tu sol no la podràs tragar. De passada, pots dir-li que ens vingui a acomiadar, ja que no ens ha vingut a rebre.

El VOCAL JUNTA se'n va, enutjat i rondinant.

ECOLOGISTA: Quines penques! Fa quinze dies que em va passar una cosa semblant a Sant Andreu. Ningú no sabia res de res.

NOIA PINTORA: Però què passa? Hi ha taula rodona o només hem vingut a saludar-nos?

METGE: Si és això, jo ja he tingut el gust i me n'aniré a aprofitar el temps. Al capdavant, la civilització occidental està a les últimes. (*Adreçant-se al CAPELLÀ.*) A parer meu, és una qüestió d'auxilis espirituals que no pas el que hi pugui fer l'art o la ciència...

Entra en SOLDEVILA, escabellat, atabalat, amb tot de papers a les mans.

SOLDEVILA: Nois, dispenseu-me! He de tocar tantes tecles que perdo la tonada. Se m'havia ficat al cap que la reunió d'avui era per al dimarts de la setmana entrant. A més, això dels jubilats és un drama trasbalsador: mentre gestionem que els paguin els endarreriments, se'ns n'han mort dos, i n'hi ha tres més que es troben molt malament. Però apa, comencem de seguida i a veure si ho enllestim aviat.

S'asseuen al voltant de la taula.

En aquest moment, sona el telèfon, i en SOLDEVILA l'agafa.

SOLDEVILA: (*Al telèfon.*) Sí... Hola! A Sant Gervasi? I què hi feu a Sant Gervasi? Però si a la carta ho deia ben clar! Agafeu un taxi... No, home, no. Ja us el pagarem aquí. Fins ara... (*Penja el telèfon.*)

SOLDEVILA: (*Tornant a la taula.*) És el despistat de l'Arambell, el poeta. Va perdre la carta i se li va posar al cap que la reunió era a Sant Gervasi.

ESCRITORA: I ara hem d'esperar que comparegui? Jo plego!

SOLDEVILA: No, no. Començarem de seguida. Em sembla que falta algú més, però ara no hi caic...

NOIA PINTORA: Sí, falta en Toni, l'economista. Ahir ens vam veure al Col·legi

d'Arquitectes i em va dir que vindria...

SOLDEVILA: Doncs fa tard, ja pujarà al tren de la conversa quan arribi. Som-hi!

En SOLDEVILA, dret, voltat de tots els altres, asseguts, ordena els papers que porta i, amb un to declamatori, comença:

SOLDEVILA: Amics, amigues, companys: ens hem reunit al voltant d'aquesta taula per tal de debatre una qüestió greu, que ens té preocupats a tots. La coordinadora d'entitats urbanes ens ha demanat la formació de ponències que, al seu torn, delegaran representants que hauran de formar part de comitès comarcals que, al final, constituïran una federació nacional que, després...

ESCRITORA: Vés més a poc a poc, Joan, que t'ofegaràs!

SOLDEVILA: *(Una mica enfadat.)* La cosa porta pressa i val més que no ens torbem. Aniria bé que ens ho prenguéssim de veres.

METGE: Puc fer una pregunta prèvia?

SOLDEVILA: Si és breu, no hi veig inconvenient.

METGE: No hi ha res per beure?

SOLDEVILA: *(Dóna una mirada a la taula.)* Oh, i tant! He dit que hi possessin gots i aigua mineral, amb gas i sense gas. Sempre se'ls ha d'estar al damunt!

S'adreça a una de les portes i crida:

SOLDEVILA: Enriiic!

Entra l'EMPLEAT 1

EMPLEAT 1: Què mana?

SOLDEVILA: I l'aigua? Què ha passat amb l'aigua?

EMPLEAT 1: Ja hi vaig, ja hi vaig! Quan s'han de fer quatre o cinc feines alhora, sempre en falla alguna.

L'EMPLEAT es disposa a sortir, però l'atura l'ESCRITORA

ESCRITORA: Jo no tinc set d'aigua. No hi ha res més consistent?

EMPLEAT 1: (*Tot mirant interrogativament en SOLDEVILA.*) Està programada la cervesa? És prou consistent?

SOLDEVILA: Apa, bah! Deixa't de brometes. Porta una cervesa i l'aigua...

ESCRITORA: Jo, si no hi ha res més, m'apunto a la cervesa.

NOIA PINTORA: I jo.

ECOLOGISTA: Jo també.

CAPELLÀ: A mi porteu-me una tònica.

Surt l'EMPLEAT 1, brandant el cap

SOLDEVILA: Bé, anem per feina, perquè si no, no acabarem mai. Deia que la cosa és greu. Sembla que la civilització occidental està a punt de fer mutis i que la batzegada ens arplegarà de ple. Què podem fer? Doncs vet aquí que aquest és l'objecte del debat. Seria suïcida que ens pleguéssim de braços quan el sostre és a punt de caure'ns al damunt. Us prego que sigueu breus. Podeu exposar, replicar i contrareplicar, sempre sense perdre les maneres, perquè a barallar-nos sempre hi serem a temps.

ECOLOGISTA: Demano la paraula!

ESCRITORA: Ep, que jo ja havia aixecat la mà...

SOLDEVILA: Tothom podrà intervenir-hi, no cal que discutim per la tanda.

ECOLOGISTA: Doncs parlaré jo, perquè em sembla que el que he de dir és indispensable per centrar les idees. Quan es parla de civilització occidental, a quin aspecte ens referim? D'on vénen les pors i les amenaces? Perquè la veritat és que la fallida pot venir de diverses maneres: la bomba grossa (ja sabeu quina vull dir), la crisi del petroli, una invasió extraterrestre o bé la destrucció del medi per culpa de l'home. Jo m'inclino a creure que, si abans no hi ha novetat, morirem perquè ens estem empatotxant la menjadora. Com a ecologista...

METGE: (*Interrompent-lo.*) Sí, és clar. Com a ecologista tens la dèria de veure-ho tot a través de l'ecologia. Jo, com a cirurgià, ho arreglaria

tot tallant i apedaçant. L'escriptora segurament ens dirà que si no llegim més estem perduts. El capellà ens parlarà del poder de l'oració i la pintora (dic jo) ens farà l'apologia d'elevat el poble a base de la força redemptora de l'art. Cadascú s'enfilirà per la seva branca i al final ens quedarem tal com estàvem. Jo crec que...

S'interromp, perquè entra l'EMPLEAT 1, amb una safata amb ampolles. Abans de deixar-les damunt la taula, s'adreça a en SOLDEVILA.

EMPLEAT 1: Joan, hauries de baixar de seguida al bar. Hi ha un tipus que dona cops de puny al taulell, ja ha trencat dues copes, i diu que li hem de pagar un taxi que s'espera a fora. En Mateu ja l'anava a agafar per les solapes...

SOLDEVILA: Ostres, el poeta! Perdoneu-me, que torno de seguida...

Surt

ESCRITORA: Abans de continuar, vull dissipar l'ombra d'una impertinència. Jo no recomanaré res a ningú. Si volen llegir que llegeixin, i si no que es facin repicar!

CAPELLÀ: Jo tampoc no accepto que se m'encolomin deformacions professionals sense haver-me donat temps de badar boca.

METGE: (*Una mica picat.*) La meua intenció no era encendre cues de palla. Ho deia per ordenar la conversa, perquè si cadascú va a la seva no acabarem mai.

ECOLOGISTA: Doncs mira, a mi m'han convidat per la meua condició professional i si no vaig a la meua no vull anar enlloc!

Se sent un murmurí d'unes veus que parlen acaloradament, i tot seguit entren en SOLDEVILA i el POETA.

POETA: (*Molt enutjat.*) ... A mi, aquests papers, no me'ls feu fer. I ara! Què s'ha cregut aquest nyèbit de taverner!

SOLDEVILA: (*Conciliador.*) No és cap taverner. És en Mateu, el bibliotecari, que avui ens ha fet el favor d'ajudar-nos perquè l'encarregat del bar està malalt...

POETA: (*Sarcàstic.*) Com? Deixeu remenar llibres a un home que no sap qui sóc? Voleu dir que això d'arreglar la civilització occidental no és superior a les vostres forces?

SOLDEVILA: Bé, matem-ho. No passa res. Heu arribat a temps i això és el que compta. Seieu, seieu...

El POETA fa unes quantes passes al voltant de la taula, com si busqués alguna cosa.

POETA: T'adverteixo que a terra no m'hi asseuré. No veig cap cadira lliure...

SOLDEVILA: Mare de Déu, quin personal! Tot ho he de fer jo! Enriiic!

Entra l'EMPLEAT 1, amb un visible malhumor

EMPLEAT 1: Què hi ha? Què teniu, ara?

SOLDEVILA: (*Gairebé cridant.*) Cadires, faltan cadires! Porta'n una de seguida!

EMPLEAT 1: (*Sorneguer.*) No crec que n'hi hagi ni una de desocupada en tot el local. A secretaria ja les paguen a dues-centes pessetes i ha començat la revenda...

SOLDEVILA: (*Enfurismat.*) Si et penses que és el moment de fer barrila t'equivoques de mig a mig! D'això en parlaré a la junta! Vés-te'n immediatament a buscar qualsevol cosa que serveixi per seure! Ràpid!

Surt l'EMPLEAT 1, remugant, i en SOLDEVILA demana excuses. Els reunits parlen entre ells. Fa estona que se sent una música atenuada, el so d'un piano que toca compassos de dansa.

ESCRITORA: Que teniu fil musical?

SOLDEVILA: No. És que l'esbart dansaire assaja a la peça del costat. Us molesta?

ECOLOGISTA: No, no. Encara fa companyia.

METGE: (*Amb to burlata.*) Sí, molta. S'hi està molt bé, aquí. Massa, perquè el temps fugi que dona gust mentre la civilització occidental se'n va per portes. I si miréssim d'aprofitar el temps que ens queda?

SOLDEVILA: És cert, aprofitem-lo...

En SOLDEVILA cedeix al POETA la cadira que ocupava ell, tot dient que esperarà dempeus el seient que ha de portar l'EMPLEAT 1. I reprèn el fil del col·loqui amb el to d'abans, decidit i ampul·lós.

SOLDEVILA: Deiem que la civilització occidental fa aigües, i que no ens en podem desentendre perquè som part interessada. Ningú no pot eludir l'obligació de proposar solucions i per això hem convocat la present reunió. (*S'adreça al POETA.*) Abans que arribéssiu vós, el tècnic ecologista volia que aclaríssim d'entrada quina mena de final és el que temem. O sigui, si anirà de bomba atòmica, de fam mundial o de topada planetària. Ell és de l'opinió que ens acabarem a causa d'una desfeta ecològica universal, i aquí (*s'adreça al METGE*) l'ha tallat afirmant que no creia convenient deixar-se portar per manies personals. (*Novament al POETA.*) Ens trobàvem en aquest punt de la conversa quan heu arribat vós...

ESCRIPTORA: Sí, i jo ja he dit que les paraules del metge eren una mica empipadores. Hi ha una mena de metges que diuen la veritat que ells es pensen quan menys falta fa...

Entre l'ESCRIPTORA i el METGE es produeix una petita topada dialèctica. I el POETA, com si no suportés les banalitats, fa un ample gest amb el braç, amb l'aire d'esbandir les caigudes de nivell.

POETA: El tema és important. Ple d'interès... Això ens obliga a elevar el to del col·loqui, encara que hi hagi algú que se'n veurà un bull. A mi, aquesta qüestió fa temps que em preocupa i tota la meua poesia n'està impregnada. No és la desaparició de la matèria allò que ens ha d'esgarrifar, sinó la bancarrota dels valors de l'esperit. Tinc un poema, *Les garses del Sol*, que toca el punt d'una manera estremidora. Precisament el porto aquí i crec que val la pena de llegir-lo, perquè ens permetrà, pel cap baix, un clima de profunda reflexió.

Fa el gest de treure's uns papers de l'infern de l'americana, i l'ESCRIPTORA salta materialment de la cadira.

ESCRIPTORA: Alto! Lectures no! Si això val, jo he arribat primer i reclamo el torn. Precisament (*ho recalca amb reticència*), jo també he portat un parell de capítols de la novel·la que estic escrivint. Per pura coincidència, també conviden a meditar. Els tinc aquí, a la bossa...

S'ajup al costat de la seva cadira, cercant la bossa.

METGE: Insisteixo formalment en la necessitat de deixar al marge les intimitats respectives. Jo porto a la cartera dues radiografies de pulmó sensacionals. I m'aguanto, no les ensenyaré pas, tot i que

estic segur que us farien rumiar...

En aquest moment entra en Toni, l'ECONOMISTA. Porta un tamboret plegable, de tisores, sota el braç.

ECONOMISTA: Bona nit i bona hora. Hi ha hagut una avaria al metro i ja veig que faig tard. Qui és en Joan?

SOLDEVILA: Sóc jo.

ECONOMISTA: Encantat, jo sóc l'Antoni Vinyals, economista. A l'entrada, un empleat de la casa m'ha demanat que li fes el favor de pujar aquest tamboret, i que et digués que ell continua buscant una cadira i que quan la trobi ja tindrà notícies seves...

SOLDEVILA: (*Emmurriat.*) Sí, gràcies. Seu i procura agafar el fil del debat, perquè no podem tornar enrera. Ja saps de què va: «El crac imminent de la civilització occidental.»

L'ECONOMISTA desplega el tamboret de tisores, demana que li facin lloc i s'asseu a taula.

SOLDEVILA: Continuo. Es tracta de proposar solucions per a un problema que ja hem quedat que era espantós. Sembla que fins ara es dibuixa la tendència d'evitar intervencions individualistes, i ho trobo bé. Us prego que ho tingueu en compte. De fet, la situació sobrepassa les menudes peripècies personals: futuròlegs, pensadors, estratègies i homes eminents opinen que ja farem prou si, com a espècie, arribem sencers al segle XXI. De manera que no ens ho podem tirar a l'esquena. Si ens passa una desgràcia, no podem dir que no ens han avisat...

*En aquest moment, s'obre una de les portes i entra el MESTRE DE DANSA, en cos de camisa. Està suat, nerviós. Se sent més fort el piano.
El MESTRE DE DANSA s'adreça a en SOLDEVILA.*

MESTRE DE D.: Joan, que en teniu per molt?

SOLDEVILA: Molt! En tenim per tot el que faci falta i encara farem curt! Per què? Què vols?

MESTRE DE D.: És que estem enxubats. Ens ofeguem. Si poguéssim disposar d'aquesta peça ballaríem més de gust, amb més garanties. Al capdavall, ens la deixen cada dijous...

SOLDEVILA: Doncs mira, avui és un altre dia. A nosaltres també ens convindria expandir-nos, i aprofitariem el viatge per fer callar el piano. Quedaríem més tranquils. Fes el favor d'anar-te'n i tanca la porta!

El MESTRE DE DANSA se'n va, amb un ostensible cop de porta.

SOLDEVILA: *(Passant-se la mà pel front, atabalat.)* On érem?

ESCRITORA: Deies que si ens passa una desgràcia i ens agafa desprevinguts, no tindrem perdó...

SOLDEVILA: Ah, sí! Doncs això... A veure què se us acut...

NOIA PINTORA: Si m'ho permeteu, jo voldria dir que cadascú ha de fer el seu camí, que prou feina hi ha. És allò que deia Picasso (o en Nonell, no m'en recordo bé): «Jo pinto i fora!»

METGE: Sí, nena. Però als qui no sabem pintar o no en tenim ganes que ens agafi el toro, oi?

NOIA PINTORA: Apa, bah! No facis veure que no m'entens, que ja ens coneixem. El que jo dic és que a veure què hi podem fer nosaltres. T'ens alguna idea, tu?

METGE: En tinc una de molt clara: només tenim una vida i l'hem d'aprofitar, escurar-la fins als ossos. I que consti que d'això d'arribar fins als ossos en tinc experiència! Val més que no m'en feu parlar... I creieu-me: no us feu catúfols sobre el demà o el demà passat, perquè ningú no sap el temps que ens queda. Ja que tu has fet una cita d'en Nonell (o d'en Picasso, tant se val), deixam que jo te'n faci una altra. Vaig veure una llegenda en un rellotge de sol d'una casa de pagès, referida a les hores. Deia: «Totes fereixen, la darrera mata.» Eh? Què et sembla?

SOLDEVILA: Centrem-nos, per favor. De tot el que parlem n'he de fer un informe. Ajudeu-me a posar-hi ordre, a veure si quedem bé. Penseu que es farà una tria i quatre de les millors ponències seran presentades a la Convenció Internacional.

.....
.....

PERE CALDERS